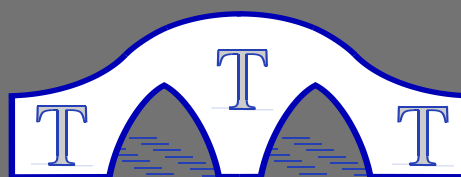

2012

Savanoriškos veiklos Lietuvoje apžvalga

Ataskaitą parengė Asta Medišauskaitė

The Tiltas Trust

Jungtinės Karalystės
ambasada

The Tiltas Trust and
The British Embassy Vilnius

February 2012

Labdaros fondo „The Tiltas Trust“ įžanga

„The Tiltas Trust“ (TTT) yra Didžiojoje Britanijoje registruotas labdaros fondas, kuris siekia padėti Lietuvos ir Jungtinės Karalystės organizacijoms pasinaudoti viena kitos geraja patirtimi. Iki šiol mes dirbome socialinėje sferoje, padėdami žmonėms vėžio paramos ir paliatyvios slaugos, meno terapijos srityse. Taip pat per Tarptautinių jaunimo apdovanojimų programą skatinome jaunimą vystyti gyvenimo įgūdžius.

Bendradarbiaudami su Lietuvos nevyriausybinėmis ir kitomis paramos organizacijomis, supratome, kad savanorystės idėja Lietuvoje nėra taip plačiai išvystyta kaip Britanijoje, ir kad savanoriškos organizacijos bei savanoriai čia negauna pakankamai oficialios paramos. Gera žinia yra ta, kad Lietuvoje 2011 metais, Europos Savanoriškos veiklos metais, buvo priimtas Savanorystės įstatymas. Norėdami pristatyti britų savanorystės patirtį, TTT ir Jungtinės Karalystės ambasada Vilniuje išleido bukletą *Savanorystė: Anglijos patirtis*^[1]. Informaciją šiam leidiniui parengė *Volunteering England*^[2], viena svarbiausių patariamųjų organizacijų savanorystės politikos ir praktikos klausimais.

TTT fondas supranta, kad efektyvi savanorių veikla gali ženkliai pagerinti organizacijų, kurioms fondas siekia padėti, darbą. Galbūt būtent savanorių mokymai ir tobulinimosi programos atneštų daugiausiai naudos. TTT žinios apie dabartinę savanorystės situaciją Lietuvoje buvo gana ribotos. Todėl buvo nutarta atlikti savanorystės analizę, o ši ataskaita yra šios analizės rezultatas. TTT ir ataskaitos autorę Astą Medišauskaitę ribojo laikas ir kuklūs resursai, todėl ataskaita nėra tokia gili, kokią galėtų atlikti vyriausybė. Visgi tikimės, kad ataskaita yra pakankamai įžvalgi ir leis sudaryti gerosios Britanijos patirties pritaikymo Lietuvoje planus.

Michael Peart

TTT Pirmininkas

Asta Medišauskaitė yra įgyjusi Organizacinės psichologijos magistro laipsnį ir šiuo metu dirba „Paliatyvios medicinos centro“ psichologe. Asta taip pat savanoriauja VŠĮ „Vita Digna“, kuri yra viena pirmųjų savanoriškų paliatyvią pagalbą Lietuvoje teikiančių organizacijų.

^[1] www.thetiltatruster.org

^[2] www.volunteering.org.uk

Turinys

Bendra informacija ir apžvalgos tikslai	4
1. Savanorystė Lietuvoje: istorinis ir ekonominis kontekstas	6
2. Savanoriškos veiklos apžvalga	7
2.1. Savanoriškų organizacijų aprašymas.....	8
2.2. Savanoriškos veiklos įstatymas.....	9
2.3. Savanorių mokymai.....	11
2.4. Savanoriškų organizacijų santykis su LR Vyriausybe	13
2.5. Probleminės savanoriškos veiklos Lietuvoje sritys.....	15
3. Savanorystės Lietuvoje plėtra ir stiprinimas.....	17
3.1. Savanoriškos veiklos organizatorių stiprinimas	17
3.2. Visuomenės požiūris: savanorystės įvaizdžio kūrimas	20
3.3. Finansinė situacija ir verslo sektoriaus įtraukimas į savanorišką veiklą	22
3.4. LR Vyriausybės savanoriškos veiklos plėtros planai	23
4. Kodėl verta savanoriauti?	25

1. Bendra informacija ir apžvalgos tikslai

1.1. Ataskaita parengta labdaros fondo „The Tiltas Trust“ (TTT)¹ ir Jungtinės Karalystės ambasados Lietuvoje užsakymu, siekiant

- išanalizuoti savanoriškos veiklos situaciją Lietuvoje;
- išsiaiškinti pagrindines savanoriškų organizacijų problemas ir kliūtis savanorystės plėtrai;
- pateikti galimus sprendimo būdus (žr. 1.4)

1.2. Ataskaitą parengė paliatyvos pagalbos „Vita Digna“ savanorė Asta Medišauskaitė, remdamasi 2011 metų lapkričio-gruodžio mėnesiais autorės vykdyta anketine savanoriškų organizacijų apklausa, savanoriškų organizacijos narių ir viešųjų įstaigų darbuotojų interviu, kitų tyrimų rezultatais bei dokumentų analize.

1.3. Ataskaitą sudaro keturios dalys.

- Pirmoje dalyje pristatomas istorinis ir ekonominis kontekstas Lietuvoje, kuris reikšmingas esamai savanorystės situacijai.
- Antroje dalyje aprašomos savanoriškų organizacijų ypatybės, teisinė savanoriškos veiklos aplinka bei savanoriškų organizacijų santykiai su Lietuvos Respublikos (LR) Vyriausybe.
- Trečioje dalyje aptariamos savanoriško sektoriaus stiprinimo galimybės: stiprinant savanoriškas organizacijas; gerinant finansinę situaciją ir skatinant verslo ir šių organizacijų santykį; kuriant teigiamą visuomenės požiūrį į savanorystę; įsitraukiant LR Vyriausybei į savanorystės plėtrą.
- Ketvirtoje dalyje akcentuojama savanorystės nauda savanoriška veikla užsiimančiam asmeniui.

1.4. Esama planų paruošti rekomandacijas spartesniam ir kokybiškesniam augimui, gabūt pasitelkiant Jungtinės Karalystės ir kitą patirtį. Tačiau *The Tiltas Trust* fondas mano, kad jis negali kreiptis į Jungtinės Karalystės ekspertus prašydamas idėjų tol. Kol

¹ The Tiltas Trust - Jungtinėje Karalystėje (JK) registruota labdaros organizacija, kuri buvo įkurta 2007 m. kaip Britanijos-Lietuvos draugijos labdaros padalinys, siekiant paskatinti žinių, patirties ir informacijos mainus tarp JK ir Lietuvos. Daugiau informacijos: <http://thetiltatruster.org/>;

UNCLASSIFIED

bus įsitikinęs, kad ši apžvalga pateikia tikslią savanorystės situaciją Lietuvoje. Todėl *the Tiltas Trust*, prieš pateikdamas tolimesnes rekomendacijas, publikuos šią ataskaitą lietuvių ir anglų kalbomis savo internetinėje svetainėje, kviesdamas komentuoti ir siūlyti pataisymus.

1.5. Turint omenyje savanorystės, kaip reiškinių, įvairiapusiškumą, autorės atlikta analizė yra ribota, tačiau, visgi manoma, jog pateikta informacija atspindi bendrąsias savanorystės tendencijas Lietuvoje.

1.6. Daugiau informacijos apie savanorystės apimtis Didžiojoje Britanijoje skaitytojai gali rasti *the Tiltas Trust* ir Jungtinės Karalystės išleistoje brošiūroje „Savanorystė: Anglijos patirtis“.

UNCLASSIFIED

2. Savanorystė Lietuvoje: istorinis ir ekonominis kontekstas

2.1. Savanorystė Lietuvoje neturi itin gilių, ilgus metus besiformavusių tradicijų. Savanoriškos veiklos idėja dar tik pradeda įsitvirtinti Lietuvos visuomenėje. Tam didelę reikšmę turi šalies istorinė ir ekonominė situacija.

2.2. Savanoriškos organizacijos Lietuvoje pradėjo kurtis 18 a. Tai buvo labdaros draugijos, skirtos užkirsti kelią skurdui ir piliečių elgetavimui. Šių draugijų savanoriai rūpinosi vargstančiais, skleidė religines idėjas, skatino meilę kraštui.

2.3. 1919 m. medikų pastangomis įkurta Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija, kuri teikė pagalbą nuo karo nukentėjusiai šaliai. Dabar ši draugija yra viena didžiausių Lietuvos organizacijų, turinti 1248 savanorius².

2.4. Tarpukario metais (1918-1939 m.) privačiomis ir valstybinėmis iniciatyvomis pradėtos kurti socialinės globos institucijos. Šiuo laikotarpiu savanoriškos organizacijos labai sustiprėjo ir įgijo daugiau galių. Tačiau, netekus nepriklausomybės (1940 m.), Sovietų Sąjunga ėmė varžyti savanoriškas iniciatyvas. Savanoriška veikla tapo privaloma visiems piliečiams (už ją reikėjo atsiskaityti). Prievartinis visuomeninis darbas prieštaravo savanoriavimo idėjai ir griovė savanoriškos veiklos pagrindus. Griežta Sovietų Sąjungos visuomeninio gyvenimo kontrolė taip pat turėjo didelę įtaką savanoriškoms iniciatyvoms. Tai padidino žmonių nepasitikėjimą vienas kitu, ypatingai nepažįstamaisiais. Įtarumas, abejonės kitų nuoširdumu išliko iki šių dienų: 2005 m. atlikto tyrimo duomenimis, tik 17% lietuvių mano, jog kiti yra nuoširdūs, patikimi ir geranoriški.³

2.5. Supratimą apie savanorišką veiklą iškreipia ir savanorystės gretinimas su Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgomis (KASP)⁴. Jose tarnaujantieji vadinami kariais savanoriais. Toks sugretinimas labiau būdingas vyresnio amžiaus žmonėms.

² Žr.: <http://www.redcross.lt/>;

³ E. Butkuvienė (2005). *Dalyvavimas savanoriškoje veikloje: situacija ir perspektyvos Lietuvoje po 1990-ųjų*;

⁴ TNS Gallup tyrimas (2008). *Savanorystė Lietuvoje: Lietuvos gyventojų nuostatų ir atvirumo savanorystės idėjai studija*. Žr.: http://www.nisc.lt/lt/files/main/Savanoryste_TNS.pdf;

UNCLASSIFIED

2.6. Šalies ekonominė situacija taip pat turi didelę įtaką dabartiniam savanorystės suvokimui ir įsitraukimui į tokią veiklą. Nestabili ekonominė situacija lemia tai, jog asmuo turi daug ir sunkiai dirbti, kad galėtų patenkinti savo pagrindinius poreikius. Todėl žmonėms nelieka pakankamai laisvo laiko ar energijos neatlygintinam darbui. 2008 m. atlikto tyrimo duomenimis, 41% žmonių pagrindine nesavanoriavimo priežastimi įvardino būtent laiko stoką⁵.

2.7. Ekonominė šalies padėtis ir buvusi Sovietų Sąjungos įtaka gali paaiškinanti, kodėl dažniausiai savanoriauja jaunimas (15-19 metų)⁶. Labiau teigiamą jaunų asmenų požiūrį į savanorišką veiklą lemia tai, kad jie negyveno priespaudos laikotarpiu, o finansinė šeimos parama sudaro galimybes laiką skirti neatlygintinai veiklai.

2.8. Taigi nors istorinė retrospektyva ir ekonominė situacija savanorystei Lietuvoje kuria ne itin draugišką atmosferą, vis tik pastebimas didėjantis Lietuvos gyventojų, besidominčių ir įsitraukiančių į savanorišką veiklą, skaičius. 2011 m. atlikto tyrimo duomenimis, 34% gyventojų teigė, jog yra dalyvavę ar šiuo metu dalyvauja tokioje veikloje⁷.

3. Savanoriškos veiklos apžvalga

3.1. Lietuvoje nuolat atnaujinamų, kokybiškų duomenų apie savanoriškos veiklos situaciją nėra. Remiantis Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centro (NIPC) duomenimis, 2009 m. šalyje buvo apie 20 000 nevyriausybinių organizacijų (NVO)⁸, tačiau nėra aišku, kiek iš jų veiklą iš tiesų vykde. 2011 m. „Factus dominus“ tyrimo duomenimis, Lietuvoje savanorystės indėlis į šalies ekonomiką sudaro 1.5% bendro vidaus produkto (BVP)⁹, tačiau nuolatinių duomenų apie tai taip pat nėra.

⁵ TNS Gallup tyrimas (2008). *Savanorystė Lietuvoje 2008 m.*

Žr.: http://www.teo.lt/gallery/Dokumentai/Naujienu%20paveikslai/2009/Kas_kaip_kur.pdf;

⁶ TNS Gallup tyrimas (2008). *Savanorystė Lietuvoje 2008 m.*

Žr.: http://www.teo.lt/gallery/Dokumentai/Naujienu%20paveikslai/2009/Kas_kaip_kur.pdf;

⁷ Vilmorus tyrimas (2011). *Požiūriai į savanorišką veiklą*. Žr.:

http://ec.europa.eu/lietuva/abc_of_the_eu/duk/savanoryste/savanorystes_tyrimas_lt.htm

⁸ NIPC (2009). *Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų tarybos sukūrimo studija*;

⁹ „Factus dominus“ NVO sektoriaus tyrimo pristatymas išplėstiniame Nevyriausybinių organizacijų reikalų koordinavimo komisijos posėdyje (2012 m. sausio 26 d.);

UNCLASSIFIED

4. Savanoriškų organizacijų aprašymas¹⁰

4.1. Savanoriška veikla labiausiai išplėtota didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilnius, Kaunas). Mažesniuosiuose informacijos apie savanorišką veiklą nėra daug, o galimybės įsitraukti į ją yra minimalios. Daugiausiai organizacijų yra iš socialinės veiklos bei sveikatos priežiūros sričių. Kitos – iš švietimo, aplinkosaugos, sporto, kultūros ir pan.

4.2. Savanoriškos organizacijos skiriasi pagal jose savanoriaujančių asmenų skaičių (nuo 3 iki 700). Organizacijos, turinčios daugiau nei 100 savanorių, veikia ne viename mieste (pvz., Maltos ordino pagalbos tarnyba turi 700 savanorių, kurių skyriai yra 24-iose Lietuvos miestuose ir miesteliuose). Tos, kurios veikia viename, turi vidutiniškai apie 18 aktyvių savanorių. Toks jų skaičius, daugelio (~55%) organizacijų nuomone, nėra pakankamas.

4.3. Atkreipiant dėmesį į socialinį savanorių statusą, galima pastebėti, jog daugiausiai savanoriauja studentai ir moksleiviai. Tuo mažiausiai užsiima vyresnio amžiaus (pensininkai) bei neturintys darbo asmenys. Iš 2008 m. TNT Gallup atliktos apklausos rezultatų paaiškėjo, kad 60-74 metų amžiaus žmonės nedalyvauja savanoriškoje veikloje, nes : negali dėl sveikatos - 36%, nesijaučia galintys kuo nors prisidėti- 24%; neturi laiko - 21 %.¹¹

4.4. Laikas, kuris skiriamas savanoriškai veiklai, svyruoja nuo 1 iki 30 valandų per savaitę (ilgesnis – esant tam tikroms situacijoms, pvz., įgyvendinant projektą). Dažniausiai savanoriavimui skiriamos 2-4 valandos per savaitę.

4.5. Savanoriškos organizacijos linkusios palaikyti ryšius su kitomis tokio pobūdžio organizacijomis: dalyvauja vienos kitų renginiuose, rašo bendrus projektus, kartu organizuoja renginius ar pan.

¹⁰ Skyrelis parengtas remiantis 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

¹¹ http://www.nisc.lt/lt/files/main/Savanoryste_TNS.pdf

4.6. Tik mažiau nei pusė organizacijų bendradarbiauja dalindamosis informacija ir patirtimi.

5. Savanoriškos veiklos įstatymas

5.1. Vienas iš svarbių aspektų, skatinančių savanorystės plėtrą, yra tinkamos teisinės aplinkos sukūrimas, kuri suteiktų saugumo tiek savanoriui, tiek jį priimančiai organizacijai.

5.2. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) yra didžiausia nevyriausybinė jaunimo organizacija Lietuvoje, vienijanti 64 nacionalines ir regionines jaunimo organizacijas ir atstovaujanti jaunimo interesams bei formuojanti jaunimo politiką. LiJOT teigimu, derėtų praplėsti įstatyminę bazę apibrėžiant ir pateikiant:¹²

- Tipinės savanoriškos veiklos sutarties pavyzdį;
- Savanorių registracijos žurnalo ir kitų savanorišką veiklą informančių dokumentų pildymo tvarką ir pavyzdžius;
- Savanorių išlaidų kompensavimo tvarką ir aprašus;
- Teisinius savanorių atskyrimo nuo organizacijos narių aspektus;
- Savanoriškos veiklos, kaip visuomenei naudingos veiklos, bendrojo lavinimo mokyklose pripažinimą;
- Savanoriškos veiklos, kaip neformalaus ugdymo, pripažinimą darbo rinkoje.

5.3. 2006 m. Seimui priėmus Darbo kodekso pakeitimo įstatymą, savanorišką darbą reglamentavę straipsniai neteko galios. Nuo tada iki 2011 m. birželio 22 d., kai buvo priimtas Savanoriškos veiklos įstatymas, Lietuvoje savanoriška veikla nebuvo įteisinta. Naujuoju įstatymu apibrėžti pagrindiniai savanoriškos veiklos principai ir organizavimo ypatumai, savanorio ir savanoriškos veiklos organizatoriaus teisės ir pareigos, savanorio draudimo ir išlaidų kompensavimo atvejai.

¹² 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

5.4. Savanoriška veikla įstatyme nėra griežtai reglamentuojama tam, kad savanorystė nebūtų įsprausta į rėmus. Galima daryti prielaidą, jog dėl to didelė dalis (47%¹³) savanoriškų organizacijų su juo nėra susipažinusios. Organizacijos pabrėžia, jog apie priimtą įstatymą, jo reikšmę, atskirų straipsnių praktinį pritaikymą viešai kalbama nepakankamai.

5.5. *Apibrėžimas.* Lietuvoje nėra vieningos nuomonės, kas yra savanorystė. Dėl šios priežasties, gaunami prieštaringi šios veiklos tyrimų rezultatai. Pavyzdžiui, 2011 m. gegužės mėnesio „Eurobarometro“ duomenimis, 20% Lietuvos gyventojų užsiimė atsitiktine/nereguliaria savanoryste, o 4% – reguliaria savanoriška veikla¹⁴. Tuo tarpu 2010 m. „Socialinės informacijos centro“ tyrimas parodė, jog 61% apklaustųjų dalyvavo ilgalaikėje ar trumpalaikėje savanoriškoje veikloje¹⁵. Todėl vienas iš savanoriškos veiklos įstatymo tikslų buvo padėti formuoti vieningą savanoriškos veiklos sampratą.

5.6. Savanoriškos veiklos įstatyme savanoriška veikla apibrėžiama kaip *savanoriškos veiklos organizatoriaus ir savanorio susitarimu nustatytais sąlygomis ir tvarka neatlygintinai vykdoma visuomenei naudinga veikla*. Apibrėžimas yra gana abstraktus, o tai gali apsunkinti bet kokios neatlygintinos veiklos atskyrimą nuo savanoriškos veiklos (pvz., pagalba kaimynui). Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SOCMIN) Bendrųjų reikalų departamento darbuotojų, kurių iniciatyva buvo paruoštas savanoriškos veiklos įstatymas, nuomone, apibrėžimas ateityje turėtų būti tikslinamas.

5.7. Sąvoka „Savanoriška organizacija“ Lietuvoje nėra plačiai vartojama. Dažniausiai su savanoriškos veiklos organizatoriumi tapatinamos nevyriausybinės, visuomeninės ar ne pelno siekiančios organizacijos. Įstatyme nustatyta, kad savanoriškos veiklos organizatoriais gali būtų: labdaros ir paramos fondai, biudžetinės įstaigos, asociacijos, viešosios įstaigos, religinės bendruomenės, bendrijos ir religiniai centrai, tarptautinių visuomeninių organizacijų filialai, atstovybės, politinės partijos, profesinės sąjungos, kiti

¹³ 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

¹⁴ Seimo konferencija „Savanorystės skatinimas ir pagalba savanoriškoms organizacijoms“ (2011 m. lapkričio 30 d.);

¹⁵ Žr.: <http://www.sic.lt/index.php/lt/nv/pranesimai/savanoryste-lietuvoje;>

juridiniai asmenys, kurių veiklą reglamentuoja specialūs įstatymai ir kurių veiklos tikslas nėra pelno siekimas, o gautas pelnas negali būti skiriamas jų dalyviams.

5.8. *Reikalavimai savanoriui.* Savanoriais gali būti tik vyresni kaip 14 metų asmenys. Jaunesni kaip 16 metų asmenys turi turėti raštišką vieno iš tėvų ar globėjų leidimą savanoriauti. Būsimam savanoriui nekeliama jokie kvalifikacijos reikalavimai, nebent atitinkamuose (atsižvelgiant į savanoriavimo sritį) teisės aktuose yra numatyta kitaip arba to reikalauja savanoriškos veiklos organizatorius.

5.9. Savanoriškos veiklos sutartis: savanoriškos veiklos organizatorius turi sudaryti rašytinę savanoriškos veiklos sutartį, jeigu

5.9.1. savanoriška veikla truks 5 ar daugiau dienų iš eilės;

5.9.2. savanoriška veikla truks daugiau nei 30 dienų;

5.9.3 su savanoriška veikla susijusios išlaidos turi būti kompensuojamos;

5.9.4. to pageidauja viena iš šalių.

Su savanoriais ir juos priimančiomis organizacijomis dirbančios „A.C.Patria“ atstovė pabrėžia savanoriškos sutarties reikšmę¹⁶. Jos teigimu, savanoriškos veiklos sutartis yra ne tik formalumas, bet tuo pačiu ir savanorio įvedimas į savanorišką veiklą: skatina kalbėtis apie savanoriško darbo organizavimą, abiejų pusių teises ir pareigas, lūkesčius, kuria ryšį tarp savanorio ir organizacijos.

5.10. Savanoriškos veiklos pripažinimas. Norint suaktyvinti savanorišką veiklą, įstatyme nurodyta, jog dalyvavimas savanoriškoje veikloje, atsižvelgiant į jos tikslus ir pobūdį, galės būti: pripažintas kaip savanorio praktinio darbo ir/ar mokymosi patirtis(,) arba įskaityta kaip socialinė veikla pagal bendrojo lavinimo ugdymo planus.

6. Savanorių mokymai¹⁷

¹⁶ 2011 metais autorės atlikto interviu duomenimis;

¹⁷ Skyrelis parengtas remiantis 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

UNCLASSIFIED

6.1. Lietuvoje nėra bendros savanorių mokymų sistemos. Savanorių ruošimas priklauso nuo konkrečios organizacijos.

6.2. Didžioji dalis (~65%) savanoriškų organizacijų savanorius apmoko pačios. Dažniausiai tai daro organizacijos, kurios teikia pagalbą pažeidžiamoms visuomenės grupėms (pvz., sunkiai sergantiesiems). Tokios organizacijos būsimiems savanoriams suteikia reikiamų žinių ir įgūdžių, kad užtikrintų sėkmingą veiklos vykdymą.

6.3. Bendrųjų įgūdžių (tokių kaip: komunikaciniai gebėjimai, laiko vadyba, darbo komandoje įgūdžiai) dažniau mokoma tose savanoriavimo srityse, kur specifinės žinios nėra būtinos. Maža dalis (~15%) savanorių mokymus ruošiančių organizacijų skiria laiko savanorystės reikšmei ir prasmei aptarti.

6.4. Savanorių mokymus dažniausiai veda labiau patyrę esami arba buvę organizacijos savanoriai (~65%; vadovai, nariai, savanorių koordinatoriai, alumni). Daug rečiau - samdomi lektoriai.

6.5. Mokymų vieta priklauso nuo turimų organizacijos resursų: maždaug trečdalis mokymus vykdo savose patalpose, kitos – nuomojamose patalpose, viešose institucijose, gamtoje ir pan.

6.6. Kiek daugiau nei pusė organizacijų mokymų efektyvumą matuoja: klausimynais, diskusijomis ar pasikeitusio/nepasikeitusio elgesio stebėjimu.

6.7. Regioninės ar nacionalinės skėtinės organizacijos, tokios kaip Kauno jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ (KJOSAS; vienija jaunimo organizacijas Kauno miesto lygmeniu) ir LiJOT, organizuoja nemokamus arba minimalų dalyvio mokesčių turinčius mokymus savo organizacijos nariams. Kartais (tai priklauso nuo projekto) organizuojamose mokymuose kviečiamos dalyvauti ne tik organizacijos narės. Mokymų temos labai įvairios (dažnai susijusios su organizacijos vadyba) – nuo komunikacinių gebėjimų ugdymo iki strateginio planavimo, organizacijos įvaizdžio kūrimo ir pan.

UNCLASSIFIED

6.8. Didesnės ir/ar seniau įsteigtos savanoriškos organizacijos turi išplėstus mokymų planus: organizuoja mokymus savanoriavimo pradžioje bei jo metu, siunčia savanorius į kitų įstaigų rengiamus mokymus.

6.9. Kai kurios jaunimo organizacijos mano, jog mokymų savanoriams pakanka (tam tikromis temomis netgi per daug). Savanorių mokymus, kaip probleminę sritį, dažnai įvardija mažesnės, neseniai įsikūrusios organizacijos ar savanoriškos institucijos, kuriose savanoriauja vyresni asmenys.

6.10. Savanoriams organizuojamų mokymų laikotarpiai labai įvairūs. Skirtingos trukmės mokymų būsimiems savanoriams pavyzdžiai:

1. *Jaunimo linija* – tai emocinės paramos telefonu ir internetu tarnyba, kurioje dirba konsultantai savanoriai. Būsimas savanoris lanko 5–6 mėnesių kursą (apie 80 val.), kuriuos sudaro teoriniai ir praktiniai užsiėmimai bei praktika. Savanoriai yra mokomi darbo etikos, psichologinio konsultavimo įgūdžių, praktiką atlieka su esamu savanoriu.
2. *Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras* teikia socialinę ir psichologinę pagalbą sunkumus išgyvenančioms šeimoms bei atskiriems jų nariams. Mokymų būsimam savanoriui trukmė yra 4–5 susitikimai. Savanoriams, vykstantiems į vasaros stovyklas, organizuojami 2–3 dienų mokymai.

7. Savanoriškų organizacijų santykis su LR Vyriausybe

7.1. Savanoriškos organizacijos (dažniausiai skėtinės) bendradarbiauja su valstybinėmis institucijomis, dalyvaudamos įvairiose jų renkamosiose komisijose ar darbo grupėse (pvz., „Gelbėkit vaikus“ dalyvauja LR Seimo Darbo grupėje vaiko teisių apsaugą reglamentuojantiems teisės aktams tobulinti bei Tarpžinybinės vaiko gerovės komisijoje). 2009 m. NIPC tyrimo duomenimis, ministerijose (Finansų, Švietimo ir mokslo, Kultūros ir kitose ministerijoje, jų įsteigtose įstaigose ir padaliniuose) veikia dešimtys tarybų, komitetų ir darbo grupių, kuriose dalyvauja NVO atstovai.¹⁸

¹⁸ NIPC (2009). *Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų tarybos sukūrimo studija*;

7.2. Nuo 2010 m. prie LR Vyriausybės pradėjo veikti *NVO reikalų koordinavimo komisija*¹⁹. Komisijos uždavinys – teikti pasiūlymus LR Vyriausybei dėl valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei NVO bendradarbiavimo, įgyvendinant NVO plėtros politiką. Komisiją sudaro 20 narių: 1 Lietuvos savivaldybių asociacijos, 9 valstybės institucijų ir 10 NVO atstovų. Komisijos nariai Socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinami kas 2 metus. Komisijos posėdžiai šaukiami ne rečiau kaip kas 2 mėnesius. LiJOT, kurios atstovas dalyvauja šioje komisijoje, teigia, jog posėdžių metu daug dėmesio skiriama vykstančių procesų, parengtų teisės aktų projektams aptarti, pasiūlymams teikti. Taip pat tikimasi, kad ateityje Komisija veiks aktyviau bei platesniu spektru²⁰.

7.1. *Jaunimo savanoriavimo skatinimas* yra viena iš strateginių Jaunimo reikalų departamento (JRD) prie SOCMIN ir Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros (JTBA) veiklos sričių. Taip pat prie JRD veikia Jaunimo reikalų taryba, kurios pagrindinis uždavinys yra nagrinėti svarbiausius jaunimo politikos klausimus ir teikti JRD pasiūlymus dėl jaunimo ir jaunimo organizacijų reikmes atitinkančios politikos įgyvendinimo.

7.2. Už *bendruomenių ir NVO plėtros* politikos formavimą ir jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontroliavimą yra atsakingas SOCMIN Bendruomenių skyrius. 2011 m. jo prioritetinės sritys buvo: vyresnio amžiaus žmonių įsitraukimo į savanorišką veiklą skatinimas ir jaunimo savanoriškos veiklos plėtojimas. Tais metais 12-oje regionų buvo surengti savanoriškos veiklos organizatoriams skirti mokymai, kuriuos organizavo „A.C.Patria“, laimėjusi Ministerijos skelbtą konkursą. Taip pat buvo atlikti du tyrimai:

- NVO situacijos analizė;
- Bendruomeninių organizacijų socialinės veiklos tyrimas.

7.3. 2011 m., paskelbtais savanoriškos veiklos metais, LR Vyriausybės savanorystei skyrė daugiau dėmesio nei įprastai. LiJOT teigimu, toks dėmesys buvo labiau proginiis nei

¹⁹ LR Vyriausybės nutarimas (2010). *Dėl Nevyriausybinių organizacijų reikalų koordinavimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo*;

²⁰ 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

sisteminis: ES finansavimas skirtas savanorystės populiarinimui, išnaudotas, o tam skirtų nacionalinių programų nėra.

7.4. Daugumos (75%) savanoriškų organizacijų nuomone, šalies Vyriausybė savanoryste rūpinasi nepakankamai, nesupranta ir nevertina jos teikiamos naudos. Jų teigimu, valstybės tarnautojai turėtų labiau remti savanorystės idėją, daugiau kalbėti apie ją viešai, bendradarbiauti su savanoriškomis organizacijomis bei ugdyti visuomenės socialumą, pradedant nuo savęs – rodyti gerą pavyzdį.

8. Probleminės savanoriškos veiklos Lietuvoje sritys

8.1. 2011 m. „Vilmorus“ atlikto Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimo duomenimis, svarbiausi trukdantys savanorystės plėtrai veiksniai:

- nėra savanorystės tradicijų (51%),
- trūksta informacijos apie savanorišką veiklą (42%),
- nėra teigiamo požiūrio į neatlygintą veiklą mokyklose (38%)²¹.

8.2. Retai atliekami tyrimai, skirti išsiaiškinti savanoriškos veiklos organizatorių požiūrį ir nuomonę.

8.3. Remiantis 2011 m. autorės atliktos apklausos ir interviu rezultatais, galima išskirti 5 pagrindines savanoriškų organizacijų problemines sritis (išvardintos svarbos tvarka):

8.3.1. Problemos, susijusios su savanorių vadyba:

- Viena dažniausiai minimų problemų – savanorių motyvacijos trūkumas, jos išlaikymas, dažna savanorių kaita;
- Problemos, susijusios su tinkamu savanorio įvedimu į veiklą (pvz., organizacijos ir savanorio lūkesčių neatitikimas);
- Savanorių veiklos planavimo ir koordinavimo įgūdžių trūkumas;

²¹ Vilmorus tyrimas (2011). *Požiūriai į savanorišką veiklą*.

Žr.: http://ec.europa.eu/lietuva/abc_of_the_eu/duk/savanoryste/savanorystes_tyrimas_lt.htm;

UNCLASSIFIED

- Problemos, susijusios su savanorių atsakomybės ribų nustatymu ir išlaikymu;
- Gerų tarpusavio santykių kūrimo ir išlaikymo, darbo komandoje, problemų sprendimo įgūdžių trūkumas;
- Įgūdžių, reikalingų kurti pasitikėjimu grįstą aplinką organizacijoje, trūkumas;

8.3.2. Visuomenės požiūris į savanorystę:

- Netinkamas ar per siauras savanorystės supratimas (pvz., savanorystė tapatinama su pilietiškumu, aukojimu labdarai; įsivaizduojama, jog tokia veikla turi tokį patį krūvį kaip įprastas darbas);
- Nepakankamai vertinama ar suprantama savanoriškos veiklos nauda;
- Įtarus požiūris į neapmokamą veiklą;
- Savanoriškos veiklos kaip darbo patirties nepripažinimas.

8.3.3 Finansavimas:

- Žinių apie biudžeto planavimą ir finansų valdymą trūkumas.
- Finansų stoka;
- Pastovaus finansavimo nebuvimas;
- Rėmėjų paieškos įgūdžių trūkumas;
- Informacijos apie galimybes gauti finansinę paramą trūkumas.

8.3.4. Savanoriškos veiklos organizatorių tarpusavio bendradarbiavimas:

- Bendradarbiavimo nacionaliniu mastu trūkumas;
- Konkurencija tarp organizacijų (pvz., atsirandanti dėl siekio gauti finansinę paramą).

8.3.5. Valdžios atstovų požiūris ir teisinė bazė (plačiau aptarta 2.2 ir 2.4 poskyriuose):

- Valdžios atstovai nepakankamai vertinama ar suprantama savanoriškos veiklos naudą;
- Paramos iš valdžios savanoriškam sektoriui trūkumas;
- Nepakankamai sutvarkyta įstatyminė bazė.

8.4. Svarbu pabrėžti, kad skirtingų savanorystės sektorių problemos skiriasi. Jos gali priklausyti nuo laiko, skirto savanoriškai veiklai, jos trukmės ar pačios veiklos pobūdžio.

UNCLASSIFIED

Pavyzdžiui, žinios apie biudžetų ir finansų planavimą yra svarbios organizacijų vadovams; fondoieška nėra visų organizacijų problema ir ne visi savanoriai įsitraukia į fondoiešką.

9. Savanorystės Lietuvoje plėtra ir stiprinimas

9.1. Savanorystė Lietuvoje gali būti plėtojama ir stiprinama per šias 4 pagrindines veiklas (atsižvelgiant į 8 poskyryje pateiktas problemas):

- stiprinant savanoriškas organizacijas,
- formuojant pozityvų požiūrį į savanorystę visuomenėje,
- gerinant finansinę situaciją ir įtraukiant verslo sektorių į savanorišką veiklą,
- LR Vyriausybei remiant savanoriškos veiklos plėtrą.

10. Savanoriškos veiklos organizatorių stiprinimas

10.1. Kompetencijos savanoriškos veiklos srityje

Viena didžiausių problemų, su kuria susiduria savanoriškos organizacijos, yra sistemiško darbo su savanoriu trūkumas. Savanoriauti norintis asmuo, atėjęs į organizaciją, turi būti tinkamai priimtas, paruoštas ir globojamas tiek veiklai prasidėjus, tiek jai tęsiantis. Tačiau ne visose organizacijose yra už savanorių koordinavimą atsakingas asmuo.

10.2. Kitas aspektas, susijęs su sistemišku darbu savanorystės srityje, yra asmens, dirbančio su savanoriais, kompetencija. Organizacijos, vykdančios savanorišką veiklą, teigia, jog kompetentingi savanorių koordinatoriai/vadovai padėtų išspręsti didžiąją dalį problemų, susijusių su savanoriškos veiklos vadyba, ir mano, jog derėtų organizuoti daugiau mokymų, seminarų ar kursų, kuriuose būtų mokoma efektyvaus veiklos planavimo ir vykdymo²².

10.3. Lietuvoje nėra savanoriams skirtos mokymų sistemos. Kaip minėta anksčiau, susijusius su savanorių vadyba mokymus dažniausiai rengia skėtinės organizacijos savo nariams. Kitoms, nepriklausančioms regioninėms ar nacionalinėms organizacijoms, tokie mokymai daug retesni, tačiau taip pat organizuojami. Pavyzdžiui, 2011 m. lapkričio

²² 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

mėnesį VšĮ „Socialiniai partneriai“ visoms norinčioms dalyvauti savanoriškoms organizacijoms surengė du seminarus, skirtus savanorių vadybos ir finansų paieškos žinioms gilinti.

10.4. Siekiant užtikrinti sistemingus ir prieinamus mokymus savanoriškos veiklos srityje, į tokių mokymų organizavimą galėtų įsitraukti aukštosios mokyklos. Švietimo ir mokslo ministerijos Universitetų studijų skyriaus vedėjos D. Lukošūnienės teigimu, universitetai galėtų rengti formalius ir neformalius mokymus ar kitokius kvalifikacijos kėlimo kursus savanoriams bei savanoriškos veiklos organizatoriams. Vienas iš būdų tokios veiklos finansavimui gauti galėtų būti projektų rašymas, tačiau daugeliui jų gaunamas tik dalinis finansavimas. Dėl to universitetai turėtų investuoti dalį savo biudžeto lėšų, taigi galima daryti prielaidą, jog tai – viena iš priežasčių, stabdanti universitetų aktyvumą.

10.5. Į LR Vyriausybės savanoriškos veiklos plėtros planus aukštosios mokyklos nėra įtrauktos. SOCMIN Bendruomenių skyriaus departamento darbuotojai savanorių ar savanoriškos veiklos organizatorių mokymams rengti prioritetą teikia įstaigoms, jau turinčioms patirties neatlygintinos veiklos organizavimo srityje. Taip pat jų teigimu, iniciatyvą turėtų rodyti aukštosios mokyklos (pvz., 2011 m. konkurse savanoriškos veiklos organizatorių mokymams rengti dalyvavo tik savanoriškos organizacijos)²³.

11. Savanoriškų organizacijų bendradarbiavimas

11.1. Savanoriškų organizacijų bendradarbiavimas gali būti skatinimas per šias veiklas:

- jungiantis į regionines ir nacionalines organizacijas,
- kuriant savanoriškų organizacijų centrus (parama savanoriškoms organizacijoms ir pagalba norintiems savanoriauti),
- plečiant organizacijų tinklus, kuriant forumus ir kitas erdves, skirtas dalintis gerąja patirtimi²⁴.

²³ 2011 metais autorės atliko interviu duomenimis;

²⁴ 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

UNCLASSIFIED

11.2. 2009 m. guodžio mėnesį pagrindinės Lietuvoje veikiančios nacionalinės NVO asociacijos NIPC iniciava pasirašė bendradarbiavimo sutartį. NVO koaliciją sudaro:

1. NIPC;
2. Aplinkosauginių NVO koalicija;
3. Kultūros organizacijų asociacija „MENOrama“;
4. Koalicija „Galiu gyventi“;
5. LiJOT;
6. Lietuvos neįgaliųjų forumas;
7. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija;
8. Lietuvos moterų lobistinė organizacija;
9. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas;
10. Nacionalinė vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma;
11. Nacionalinė vartotojų konfederacija;
12. NVO vaikams konfederacija;
13. Žinių ekonomikos forumas;
14. Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga.

NVO koalicijos tikslas yra stiprinti trečiąjį sektorių ir atstovauti jo interesams valdžios institucijose. Koalicija deleguoja atstovus į ministerijų darbo grupes, yra sudariusi 4 darbo grupės (teisinės aplinkos, struktūrinių fondų ir tarptautinės paramos, mokesčių aplinkos, komunikacijos gerinimo). Kasmet surengiama 15–20 šios koalicijos posėdžių.

11.3. Savanoriškų organizacijų aljansas buvo įkurtas neformaliam amėnų, užsiimančių savanoriška veikla ar norinčių tai dalryti, bendravimui. Aljansas socialiniame tinkle Facebook kviečia diskutuoti apie savanoriškos veiklos populiarinimo būdus ir dalintis informacija ir idėjomis.

11.4. Informacijos, kuri būtų naudinga savanoriškoms organizacijoms, suteiktų galimybę rasti vienai kitą, sukurtų erdvę bendravimui ir pagelbėtų būsimam savanoriui surasti norimą informaciją apie galimas savanorystės vietas, vienoje vietoje nėra. Tokia informacija yra išsibarsčiusi, o tai apsunkina organizacijų tarpusavio bendradarbiavimą ir veiklos plėtrą. Duomenų bazės su informacija apie savanoriškų organizacijų veiklą ir kontaktais yra vienas iš būdų bendrauti organizacijoms, o norintiems savanoriauti jas rasti.

UNCLASSIFIED

Lietuvoje yra kelios internetinės svetainės (cv.lt/savaorystė; būk-savaporis; savaporiasjam.lt), kuriose organizacijos gali pateikti informaciją apie save ar publikuoti skelbimą apie naujų savaporių paiešką.

11.5. Didžiuosiuose Lietuvos miestuose buvo įkurti NVO centrai, tačiau šiuo metu veikia tik 3 (Šiauliuose, Alytuje ir Panevėžyje). Vilniuje ir Kaune, kur NVO skaičius yra didžiausias (atitinkamai 30% ir 20%)²⁵, tokių centrų nėra. Pasak Martino Žaltausko (NIPC), centrai užsidarė dėl sudėtingo jų išlaikymo: tarpautinių fondų finansavimas baigėsi, o valstybinės politikos tam nėra²⁶. Užsidarius centrams, nustojo veikti NIPC inicijuotas NVO centrų tinklas.

12. Visuomenės požiūris: savaporystės įvaizdžio kūrimas

12.1. 2011 m. daug dėmesio skirta savaporystės viešinimui. Tais metais viename didžiausių naujienų portalų *www.delfi.lt* pradėjo veikti nauja skiltis, skirta su savaporyste susijusioms naujienoms skelbti. Europos komisijos iniciatyva buvo įgyvendintos įvairios savaporystės populiarinimo kampanijos²⁷:

- Organizuoti savaporiškos veiklos pristatymai (pvz.: savaporišκών organizacijų pristatymai Europos dienų renginiuose 30-yje Lietuvos miestų);
- Sukurtas savaporių himnas;
- Išleistas leidinys „Būk savaporis – keisk pasaulį“;
- Sukurti 5 filmukai, kuriuose žymūs Lietuvos žmonės skatina savaporauti;
- Vykdytas geriausių filmukų apie savaporystę konkursas;
- Socialiniame tinkle „Facebook“ sukurta erdvė, kurioje norintis savaporauti asmuo galėtų rasti jam tinkančią organizaciją (užsiregistravusios 54 organizacijos, 486 vartotojai);
- Savaporavimo idėjos pristatytos TV laidoje „Savaporių biuras“.

²⁵ „Factus dominus“ NVO sektoriaus tyrimo pristatymas išplėstiniame Nevyriausybinų organizacijų reikalų koordinavimo komisijos posėdyje (2012 m. sausio 26 d.);

²⁶ 2011 metais autorės atlikto interviu duomenimis;

²⁷ Seimo konferencija „Savaporystės skatinimas ir pagalba savaporiškwms organizacijoms“ (2011 m. lapkričio 30 d.);

UNCLASSIFIED

- Organizuoti savanorių apdovanojimai (rinkti geriausi projekte dalyvavę savanoriai).
- Buvo atkreiptas dėmesys į vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą savanoriškoje veikloje, vyko diskusijos ir seminarai savanorystės temomis.

Lietuvoje vykęs Europos krepšinio čempionatas akivaizdžiai prisidėjo prie savanorystės populiravimo: apie 2000 savanorių talkino čempionate.

12.2. 2011 m. staiga išaugęs dėmesys savanoriškai veiklai turėjo ir neigiamų pasekmių: savanorystę imta laikyti mada. „A.C.Patria” teigimu, trūksta kokybiško kalbėjimo apie savanorystę, kuris padėtų kurti teigiamą savanorio įvaizdį.

12.3. Populiarinant savanorystę, taip pat reiktų atkreipti dėmesį į pasirenkamus viešinimo būdus. KJOSAS nuomone, derėtų ieškoti naujų ir netradicinių savanorystės viešinimo būdų, kadangi tradiciniai, tokie kaip konferencijos ar pranešimai, yra nebeefektyvūs.

12.4. Siekiant formuoti pozityvų požiūrį į savanorišką veiklą, reikia atsižvelgti į skirtingas amžiaus ir socialinio statuso grupes:

12.5.1 Moksleiviai ir studentai. Savanorystės idėją skleisti nuo vaikystės, labiau įtraukti bendrojo lavinimo mokyklas, organizuoti tėvų-vaikų savanoriškas veiklas. Aukštosios mokyklos gali kurti pozityvų požiūrį į neatlygintą veiklą, akademinę bendruomenę šviesdamos apie savanorystę ir skatindamos ją užsiimti. Pavyzdžiui, Vytauto Didžiojo universitete studentai savanoriauja universiteto veiklose (pvz., komunikacijos skyriuje), Mykolo Riomerio universitete socialinio darbo bakalauro studijų studentai ugdymo programoje turi dalyką „Savanoriškas socialinis darbas“, Klaipėdos universitete – „Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje”. Savanorystės tema paskaitų metu ar skatinimas savanoriauti priklauso nuo universiteto ir dėstytojų požiūrio, kadangi bendrų nuostatų tam nėra.

UNCLASSIFIED

12.5.2. Vyresnio amžiaus žmonės. Jauni žmonės, nusprendę užsiimti savanoriška veikla, ieško naujų patirčių, siekia žinių. Tuo tarpu vyresnio amžiaus žmonėms svarbu dalintis patirtimi. Šie skirtumai parodo, kad propaguojant savanorystę, būtina burti skirtingų kartų atstovus, skatinti juo savanoriauti bei dalintis patirtimi, rodyti jiems savanorystės teikiama naudą. Vyresnio amžiaus žmonėms savanorystė leistų naudingai išnaudoti laisvą laiką ir, išeinant į pensiją, padėtų sumažinti pasikeitusios situacijos šoką.

12.5.3. Ieškantys darbo. Socialinė grupė, mažiausiai įsitraukusi į savanorišką veiklą, yra bedarbiai. Darbo birža – tai erdvė, kurioje galėtų būti viešinama informacija apie savanorystę. Ieškantys darbo asmenys turėtų būti skatinami efektyviai išnaudoti bedarbystės laiką savanoriaujant. Tokia veikla padėtų tobulėti bei įgyti ir profesijai naudingų kompetencijų. Taip pat svarbu, kad savanoriaujant įgytos žinios ir/ar įgūdžiai būtų viešai pripažįstami ir priimami kaip darbo patirtis. Darbo paieškos internetinis portalas *www.cv.lt* tokį pripažinimą skatina skirdamas skiltį savanoriškai veiklai. 2011 m. pradžioje portale buvo užsiregistravusios 140 savanoriškų organizacijų ir užpildytos 1 200 savanoriškos anketos. Kai kurios įmonės Lietuvoje teigia, jog savanorystė, jų požiūriu, suteiktų privalumų kandidatui pretenduojant į tam tikrų sričių darbo vietas, tačiau ne visas²⁸. Oficialaus dokumento (pvz., *Europass*), su išvardintais savanorio įgūdžiais, dėka įgytos kompetencijos būtų plačiau pripažintos.

13. Finansinė situacija ir verslo sektoriaus įtraukimas į savanorišką veiklą

13.1 Savanoriškos veiklos organizatoriai finansavimą veiklos vykdymui gauna: iš nacionalinio biudžeto, ES fondų, rėmėjų, labdaros akcijų, nario mokesčio, pajamų už teikiamas paslaugas ir 2% pajamų mokesčio paramos. Finansų trūkumas yra dažna problema ir, organizacijų teigimu, joms trūksta žinių apie projektinę veiklą bei įgūdžių efektyviai paramos paieškai vykdyti²⁹. Pro.lt atstovo R. Guogio nuomone, informacija apie

²⁸ Žr.: <http://www.cv.lt/volunteering/viewArticle.do?id=ebb85b34-b645-4f8e-9cdb-dbb67d357ce1>;

²⁹ 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis;

galimą gauti finansavimą ir teisinę bazę pagal atitinkamas veiklos sritis vienoje vietoje palengvintų organizacijų veiklą³⁰. Taip pat naudos teiktų mokymai šiomis temomis.

13.2. Verslo ir savanoriškų organizacijų bendradarbiavimas Lietuvoje nėra plačiai paplitęs, tačiau yra projektų ir pavienių iniciatyvų, skatinančių tokį bendradarbiavimą. Jungtinių tautų vystymo programos (JTVP) Lietuvoje skatina įtraukti NVO, plėtojant verslo sektoriaus socialinę atsakomybę³¹. JTVP dirba su 22 NVO-verslo partnerystės iniciatyvomis šiose srityse: aplinkosaugos, darbo santykių, verslo integravimo į visuomenę, verslo pilietiškumo ir savanorystės skatinimo, žmogaus teisių, antikorupcijos ir verslo skaidrumo.

13.3. Verslo organizacijos turi didelę reikšmę savanoriškos veiklos plėtrai. TEO LT – viena aktyviausių savanorystę skatinančių įmonių: ji yra išleidusi leidinį apie savanorystę, remia savanoriškas iniciatyvas, darbuotojai skatinami įsitraukti į savanoriškas veiklas (2010 m. buvo paskelbta korporatyvinė savanorystės diena, už kurią mokėta darbdavio lėšomis). Ši įmonė 2010 m. buvo viena iš trijų, apdovanotų už socialinį atsakingumą. Tačiau aktyvių verslo įmonių, prisidedančių prie savanorystės plėtros, pavyzdžių nėra daug. 2010 m. tyrimo duomenimis, tik 26% apklaustųjų teigė, jog jų darbo ar ugdymo vietose yra inicijuojamos savanoriškos veiklos akcijos arba suteikiamos laisvos nuo darbo (tačiau apmokamos) dienos savanorystei³².

13.4. Verslo įmonių socialinės atsakomybės skatinimas, glaudesnis verslo ir savanoriškų organizacijų bendradarbiavimas, savanorystės svarbos individo karjerai akcentavimas, palankaus darbdavių ir darbuotojų požiūrio į savanorystę formavimas padėtų stiprinti savanorystės sektorių.

14. LR Vyriausybės savanoriškos veiklos plėtros planai

³⁰ Seimo konferencija „Savanorystės skatinimas ir pagalba savanoriškoms organizacijoms“ (2011 m. lapkričio 30 d.);

³¹ Žr.: <http://www.undp.lt/>;

³² Žr.: <http://www.sic.lt/index.php/lt/nv/pranesimai/savanoryste-lietuvoje>;

UNCLASSIFIED

14.1. SOCMIN patvirtintoje 2011–2013 m. „Nevyriausybinių sektoriaus plėtros“ programoje išskeltas tikslas - sudaryti sąlygas ilgalaikiai nevyriausybinių sektoriaus plėtrai. Daugelis programos uždavinių buvo įgyvendinti 2011 m., 2012–2013 m. numatyta:

14.1.1. Vykdamas konkursą atrinkti nevyriausybines organizacijas, kuri plėtotų ir palaikytų nevyriausybinių organizacijų specializuotą informacijos tinklą (2012, 2013 m.);

14.1.2. Vykdamas konkursą atrinkti nevyriausybines organizacijas, kuri organizuotų metinį nacionalinių NVO forumą, kuriame jų atstovai galėtų dalintis gerąja bendradarbiavimo patirtimi ir kuriame būtų aptariami aktualūs NVO plėtros politikos klausimai (2013 m.);

14.1.3. Vykdamas konkursą iš dalies finansuoti regioninių NVO, dirbančių savanoriškos veiklos organizavimo ir informavimo srityse, veiklą (2012, 2013 m.). SOCMIN

14.1.4. Bendruomenių reikalų departamento darbuotojos teigimu, 2012 m. pirmajame ketvirtyje planuojama skelbti konkursą 10-čiai skirtinguose regionuose esančių NVO, kurios konsultuos norinčius savanoriauti bei kitas savanoriškos veiklos organizatores (savanorių priėmimo, veiklos organizavimo, dokumentavimo ir kitais aktualiais klausimais).

14.2. ES 2012 m. skelbia vyresnio amžiaus asmenų aktyvumo ir kartų solidarumo metais.

Taigi, „Bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų plėtros“ programoje numatyta:

- Skatinti vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių NVO įtaką įgyvendinant socialinės apsaugos politiką;
- Remti vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių NVO veiklą.

14.3. Ministerijos planuose taip pat numatytas bendruomenių veiklos palaikymas ir plėtra.

14.4. Vienas iš numatytų finansuoti uždavinių yra mokymai: socialiniam verslumui skatinti, socialinės veiklos vykdymo kompetencijoms įgyti ir savanoriškai veiklai vystyti.

UNCLASSIFIED

14.5. Bendruomenių skyriaus vedėjo A. Kučiko teigimu, be plėtros programose numatytų veiksmų bus orientuojamasi ir į šias savanoriškos veiklos plėtros kryptis³³:

14.5.1. Visuomenės informavimas ir palankaus požiūrio į savanorišką veiklą formavimas (pvz.: akcentuojant naudą visuomenei ir indėlį į šalies ūkį, didinant žinių sklaidą apie savanoriavimo galimybes);

14.5.2. Savanoriškos veiklos atskirose viešosios politikos srityse plėtojimas (skatinti atsakingų valstybės institucijų ir NVO tinklų bendradarbiavimą);

14.5.3. Savanorišką veiklą plėtojančių organizacijų tinklo kūrimas ir organizacijų darbo su savanoriais kokybės gerinimas.

15. Kodėl verta savanoriauti?

*„Savanoris – žmogus, kuris su visišku atvirumu ateina, pasilenkia ir pasilieka prie kito žmogaus. Savanorio tarnystė unikali, nes jis dovanoja ne tai, kas atlieka, bet patį save. Ne sutaupytą laiką, bet savo gyvenimo valandas, ne svetimų rankų šilumą, bet asmeninės širdies alsavimą. Priglunda ne tuščiais vilties ir paguodos žodžiais, bet savimi parodo įkūnytą Vilties Veidą“ – dvasininkas R. Doveika.*³⁴

15.1. Savanorystė yra vertinga tiek visuomenei, tiek šia veikla užsiimančiam asmeniui. Savanoriškos organizacijos įvardijo daugybę savanorystės teikiamų privalumų³⁵:

- Savanoris įgyja specifinių žinių ir išsiugdo kompetencijas, reikalingas profesiniam tobulėjimui. Pavyzdžiui, savanoriavimas *Jaunimo linijoje* padeda ugdyti psichologinio konsultavimo įgūdžius.
- Savanoris įgyja kasdieniniame gyvenime reikalingų įgūdžių ir gebėjimų, tokių kaip organizuotumas, laiko planavimas, darbas komandoje, komunikabilumas, kūrybiškumas ir t. t.
- Savanorystė leidžia išbandyti save ir suteikia galimybę savirealizacijai. Kai kurios savanoriavimo sritys gali būti didelis asmeninis išbandymas. Pavyzdžiui, pagalba sunkiai sergantiesiems verčia susimąstyti gyvenimo

³³ Seimo konferencija „Savanorystės skatinimas ir pagalba savanoriškoms organizacijoms“ (2011 m. lapkričio 30 d.);

³⁴ Žr.: http://www.teo.lt/gallery/Dokumentai/Naujienu%20paveikslai/2009/Kas_kaip_kur.pdf;

³⁵ 2011 metais autorės atliktos savanoriškų organizacijų apklausos duomenimis.

UNCLASSIFIED

prasmės klausimais, užduoti sau „nepatogius“ klausimus, tačiau skatina žmogaus asmeninį augimą.

Taigi savanorystė yra naudinga veikla, kuri leidžia pasijusti reikalingam ir įprasminti laisvą laiką.

UNCLASSIFIED